

Департамент освіти і науки
Тернопільської обласної державної адміністрації
Тернопільське обласне комунальне територіальне
відділення МАН України

**Примірне Положення
про наукове товариство учнів
Тернопільського обласного комунального
територіального відділення Малої
академії наук України**

Примірне Положення про наукове товариство учнів Тернопільського обласного комунального територіального відділення Малої академії наук України розроблене на основі Концептуальних засад діяльності та розвитку Малої академії наук України, рекомендацій МОН України «Організаційно-педагогічні основи діяльності сучасного позашкільного навчального закладу», методичного посібника, рекомендованого МОН України «Методика виховної діяльності в Малій академії наук України» та проекту Положення про наукове товариство учнів МАН України.

Підготовлено до друку редакційно-видавничим відділом Тернопільського обласного відділення МАН України.

Погоджено на спільному засіданні Президії та науково-методичної ради Тернопільського обласного відділення МАН України 29.01 2014 р.

Відповідальна за випуск: О. М. Мигайчук, директор обласного відділення МАН України.

Тернопільське обласне комунальне територіальне відділення Малої академії наук України
м. Тернопіль, вул. Січових Стрільців, 13, тел. 25-95-76

Тираж: 30 прим.

1. Загальні положення

- 1.1. Наукове товариство учнів (далі НТУ) є невід'ємною складовою системи позашкільної освіти у Тернопільському обласному комунальному територіальному відділенні Малої академії наук України.
- 1.2. Наукове товариство може об'єднувати учнів загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних, вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації незалежно від підпорядкування та форми власності, які зацікавлені у поглибленому вивченні навчальних предметів та галузей науки і техніки, займаються науково-дослідницькою роботою під керівництвом педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників. НТУ організовується на засадах добровільності, самоврядування, доступності, законності, гласності і керується у своїй діяльності чинним законодавством, нормативними документами МОН України, Національного Центру «Мала академія наук України», Тернопільського обласного комунального територіального відділення МАН України.
- 1.3. За формою діяльності НТУ може бути:
 - навчального закладу (відповідно до типу навчального закладу: шкільне, гімназійне, НТУ ліцею, училища, колегіуму тощо);
 - колективним членом територіального відділення Малої академії наук України (за концепцією діяльності);
 - районним, міським, селищним, сільським (за місцем проживання);
 - комплексним (багатопрофільним) або однопрофільним (за профілем діяльності відповідно до структури діючих наукових відділень МАНУ).
- 1.4. Навчальному закладу або установі, де організовується наукове товариство учнів, за поданням його керівника відповідно до наказу органу управління освіти, реєстрації у Президії територіального відділення МАНУ надається статус базового навчального закладу;
- 1.5. НТУ відповідно до завдань, змісту і пріоритетних напрямків діяльності базового навчального закладу, вимог цього Положення розробляє власний Статут наукового товариства учнів, назву, емблему, девіз тощо.
- 1.6. НТУ навчального закладу (ЗОШ, гімназії, ліцею, колегіуму та ін.) може бути колективним членом обласного комунального територіального відділення МАН України (відповідно до рішення Президії обласного територіального відділення МАНУ). У цьому випадку навчальними планами і програмами закладу передбачається залучення учнів 7-11 класів до навчально-дослідницької та науково-дослідницької діяльності.

- 1.7. НТУ працює за планом роботи, щорічно звітує перед Президією Тернопільського обласного комунального територіального відділення МАНУ, бере активну участь у різних програмах та проектах його діяльності.
- 1.8. НТУ реєструється у президії Тернопільського обласного комунального територіального відділення МАНУ відповідно до поданих заяв і Статуту, обговорених на загальних зборах базового навчального закладу, затверджених його директором та погоджених органом управління освіти місцевої виконавчої влади. За наслідками реєстрації НТУ отримує відповідне свідоцтво; раз у три роки проходить перереєстрацію.
- 1.9. Координаторами діяльності НТУ є філія обласного комунального територіального відділення МАНУ, базовий навчальний заклад або інший навчальний заклад, який визначається органом управління освіти.

2. Мета і завдання наукового товариства учнів

- 2.1. Метою НТУ є виявлення, розвиток і підтримка обдарованих дітей та молоді; виховання гармонійно розвиненої, високоосвіченої, соціально активної, національно свідомої особистості, здатної до саморозвитку та самовдосконалення впродовж усього життя;
- 2.2. Завданнями НТУ є: підвищення статусу наукових знань, наукової творчості дітей та учнівської молоді; формування мотивації, інтересу до наукової діяльності, науково-освітнього середовища в базових закладах і установах; оволодіння учнями сучасними технологіями організації та проведення самостійних наукових досліджень; формування базових дослідницьких компетенцій, здійснення професійної орієнтації обдарованої учнівської молоді, створення умов для самоосвіти і саморозвитку, забезпечення безперервної системи пошуку, відбору та підтримки майбутньої наукової еліти.

3. Характеристики діяльності НТУ

Основними характеристиками діяльності наукового товариства учнів є:

- наявність програми роботи з обдарованою молоддю, спрямованої на опанування учнями різних технологій науково-дослідницької діяльності, на соціальну підтримку учнівської молоді сільської місцевості, дітей інших соціально незахищених категорій;
- високий рівень проведення масових науково-освітніх заходів;
- наявність і розвиток мережі навчальних закладів, які координують роботу НТУ;

- впровадження у навчально-виховний процес закладів різних типів науково-дослідницької діяльності обдарованих учнів;
- результативність участі членів НТУ у районних, обласних, всеукраїнських та міжнародних заходах;
- удосконалення безперервної освіти педагогічних і науково-педагогічних кадрів, високий рівень науково-методичного забезпечення їх діяльності.

4. Структура та організація діяльності НТУ

- 4.1. НТУ може функціонувати на базі одного або декількох навчальних закладів незалежно від підпорядкування, типів і форм власності, при бібліотеках, кафедрах, лабораторіях, музеях.
- 4.2. Структура НТУ залежить від мети і завдань його діяльності, запитів і потреб учнів та інших учасників навчально-виховного процесу.
- 4.3. НТУ складається із мережі наукових секцій, діючих відповідно до структури наукових відділень МАН України, обласного територіального відділення МАНУ, статуту базового навчального закладу та статуту НТУ.
- 4.4. Основою наукової секції НТУ є гуртки, групи, інші творчі об'єднання.
- 4.5. Гурток НТУ, секція складається з навчальних груп. Кількість осіб у навчальній групі визначається навчальними програмами, рівнями навчання, вимогами нормативно-правових документів Міністерства освіти і науки України, рекомендаціями Національного центру «Мала академія наук України», Тернопільського обласного комунального територіального відділення МАНУ.
- 4.6. З метою обговорення і вирішення актуальних проблем навчання, обміну досвідом щодо організації науково-дослідницької роботи, спільних проєктів з іншими навчальними закладами та установами проводиться (двічі на рік) сесія НТУ. Сесія - це масове зібрання дійсних членів МАН України та кандидатів у дійсні члени МАНУ, на якому обговорюють питання стану розвитку наукової діяльності, реалізації завдань в галузі позашкільної освіти, отримання певних теоретичних і практичних знань з питань досягнень вітчизняної, світової науки, обміну досвідом науково-дослідницької діяльності, визнання найбільш вдалих винахідницьких, пошукових, раціоналізаторських, наукових робіт учнів. Сесія може організовуватися у формах: предметних наукових читань (лекцій), науково-практичних і теоретичних конференцій, дискусійних засідань, вікторин і диспутів, презентацій, семінарів, тренінгів, виставок та

інших заходів, спрямованих на організацію практичної роботи із творчими й обдарованими учнями.

5. Організація навчально-виховного процесу в НТУ

- 5.1. У навчально-виховному процесі, який організується науковим товариством учнів, реалізуються дві групи функцій:
- освітньо-виховна;
 - соціально-педагогічна
- У результаті цього забезпечуються потреби учнів в інтелектуальному, духовному, творчому розвитку; поглибленому вивченні окремих предметів та галузей науки і техніки; створенні умов для навчання впродовж життя, соціальної адаптації та професійної діяльності; взаємодії процесів виховання, творчого, інтелектуального розвитку учнів, їх соціального захисту та адаптації, оздоровлення і змістовного дозвілля.
- 5.2. Навчально-виховна, науково-дослідницька, організаційно-масова та просвітницька діяльність базується на основі принципів: доступності, наступності, науковості, індивідуалізації відповідно до статутних цілей і завдань базового навчального закладу.
- 5.3. Структурними складовими навчально-виховного процесу є: секції, гуртки, клуби за інтересами, об'єднання, які можуть функціонувати при філіях або базових навчальних закладах (загальноосвітніх, професійно-технічних, вищих навчальних закладах та аналогічні об'єднання, діючі на базі позашкільних навчальних закладів (філії територіального відділення МАН України, профільні позашкільні навчальні заклади та їх філії у школах).
- 5.4. Секції, гуртки, інші творчі об'єднання НТУ працюють за Типовими навчальними планами і програмами, затвердженими Міністерством освіти і науки України та навчальними планами, розробленими на їх основі і затвердженими відповідними місцевими органами виконавчої влади (відділи освіти).
- 5.5. Навчальні плани і навчальні програми НТУ повинні передбачати години на:
- засвоєння теоретичних знань з розвитку науки, організації науково-дослідницької роботи;
 - проведення експериментальної діяльності;
 - поглиблення вивчення базових навчальних предметів;
 - індивідуальну і колективну форми роботи;
 - проведення практико-орієнтованих заходів;
 - організацію масових заходів.

- 5.6. Навчально-виховний процес здійснюється у різних формах: лекції, семінари, наукові читання, зустрічі з науковцями, співбесіди, консультації, дослідницька робота в архівах, бібліотеках, музеях, робота з каталогами, проведення експериментів, дослідів, лабораторних досліджень, обробка результатів науково-дослідницьких робіт, підготовка наукових статей, конференції, виставки, екскурсії, експедиції.
- 5.7. Під час канікул НТУ можуть організовувати навчальні збори, профільні навчання за участю спеціалістів виробництва і науки (літні школи), робота яких буде спрямована на поглиблення вивчення базових дисциплін, питань науки, техніки, виробництва, організацію практичних занять відповідно до складеної програми.
- 5.8. Наукове товариство учнів навчального закладу створюється, якщо кількість учнів у ньому становить від 10 до 100 і більше осіб. У філії НТУ кількість учнів може бути від 15 до 20 осіб, у районному (міському) НТУ - не менше 200 осіб.

6. Членство в науковому товаристві учнів

- 6.1. Членство в НТУ може бути індивідуальним (одноосібним) і колективним (клас або його частина, колектив навчального закладу).
- 6.2. Учні, які виявляють бажання займатися науково-дослідницькою роботою, стають членами НТУ відповідно до поданої заяви до ради НТУ та рекомендацій педагогічних працівників.
- 6.3. Рішення про зарахування учнів у члени НТУ та припинення членства приймається за їх особистою заявою радою наукового товариства.
- 6.4. Відповідно до специфіки організації навчально-виховного процесу в Малій академії наук та НТУ учні можуть бути слухачами НТУ (початковий рівень навчання), кандидатами у дійсні члени МАНУ (основний рівень навчання), дійсними членами МАНУ (вищий рівень навчання).
- 6.5. Поетапне становлення члена НТУ від слухача до дійсного члена МАН України здійснюється відповідно до рішення Президії територіального відділення МАНУ.
- 6.6. Слухачами можуть бути учні 6-9 класів, які виявляють інтерес до пошукової, дослідницької діяльності у різних сферах наукових знань. Учні початкового рівня навчання вивчають основи та методику науково-дослідницької роботи, обирають тему наукового дослідження, беруть участь у написанні і захисті рефератів, які є, початковим етапом науково-дослідницької роботи.
- 6.7. Кандидатами у дійсні члени МАН України можуть бути учні 8-10 класів, які вже освоїли певні програми навчання у науковому товаристві, працюють за

програмою наукового дослідження, беруть участь у написанні науково-дослідницької роботи, отримують відповідні знання, практичні уміння та навички, поглиблюють знання із базових навчальних предметів, задовольняють потреби з професійної орієнтації, прослуховують курс лекцій.

- 6.8. Дійсними членами МАН України можуть бути учні 9-11 класів, які не менше 2-х років були членами наукового товариства, опанували навчальні програми, спецкурси, досліджували затверджену наукову проблему, перевіряли результати наукового дослідження на практиці, брали участь у всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах науково-дослідницьких робіт, інших масових заходах.
- 6.9. Результати науково-дослідницької роботи учнів наукових товариств, їх досягнення у навчанні і дослідницькій роботі, участь у творчих масових заходах фіксуються у відповідних картках обліку досягнень членів НТУ, де зазначається назва заходу, дата участі і результат досягнення.
- 6.10. Педагогічні та наукові керівники для учнів-слухачів, кандидатів у дійсні члени МАН, дійсних членів МАН України призначаються керівником базового навчального закладу.
- 6.11. Учні-члени НТУ, які стали переможцями конкурсів, виставок, олімпіад можуть заохочуватися різними формами: нагородження грамотами, дипломами, цінними подарунками тощо.
- 6.12. Учні-члени НТУ мають право:
 - обирати тему науково-дослідницької роботи;
 - працювати в одній або декількох секціях, групах, гуртках;
 - отримувати необхідну організаційну, методичну допомогу від педагогічних та наукових керівників, консультантів;
 - використовувати для виконання досліджень навчально-матеріальну базу закладу;
 - брати участь у заходах, організованих науковим товариством учнів;
 - бути представленим до нагородження за активну участь у заходах та досягнуті творчі успіхи;
 - пропонувати шляхи і форми покращення роботи НТУ;
 - вибирати та бути обраними до керівних органів НТУ;
 - добровільно вийти зі складу НТУ.
- 6.13. Учні-члени НТУ зобов'язані:
 - активно працювати в обраних секціях;
 - самостійно поглиблювати знання у визначеній галузі науки, обраному предметі, брати участь у пропаганді наукових досягнень;
 - систематично брати участь у творчих масових заходах;

- щорічно звітувати про виконання завдань науково-дослідницького спрямування.
- 6.14. Учні можуть бути виведені зі складу наукового товариства за таких умов:
- на підставі власної заяви про вихід зі складу наукового товариства учнів;
 - через припинення науково-дослідницької діяльності;
 - порушення етичних норм щодо ведення науково-дослідницької роботи;

Рішення про виведення учня зі складу НТУ приймається на засіданні ради НТУ більшістю голосів присутніх, якщо у ньому беруть участь не менше $\frac{3}{4}$ від загальної кількості її членів.

З моменту закінчення учнем навчального закладу членство в НТУ припиняється автоматично.

7. Видавнича просвітницька діяльність НТУ

- 7.1. Просвітницька і видавнича діяльність сприяє реалізації завдань навчання, виховання і розвитку учнів, стимулюванню їх інтелектуального та творчого самовдосконалення, а також популяризації досягнень членів НТУ.
- 7.2. НТУ можуть організовувати видання шкільних газет, електронних прайс-листів, листівок-пам'яток, рекомендацій, буклетів тощо.
- 7.3. НТУ мають право висвітлювати свою діяльність у засобах масової інформації, на web-сайті, у власному видавничому органі.

8. Управління НТУ

- 8.1. Керівним органом наукового товариства учнів є рада, до складу якої входять учні, педагоги, вчені, працівники органів управління освіти.
- 8.2. Органом управління НТУ є збори, які проводяться 1-2 рази на рік. На зборах затверджується склад ради НТУ, обирається голова наукового товариства, затверджується організаційно-функціональна модель НТУ, планування роботи на календарний рік, підводяться підсумки роботи за визначений період.
- 8.3. Рада НТУ є органом учнівського самоврядування, який систематично звітує перед учнівським колективом та батьківською громадськістю.
- 8.4. Рада НТУ обирається терміном на 2 роки до складу якої входять: рада кураторів і учнівська рада; представники наукових секцій, профільних гуртків, які є кандидатами у дійсні члени МАН та дійсними членами МАН; наукові співробітники, педагоги базового навчального закладу, керівники

наукових секцій, профільних гуртків, представники інших базових навчальних закладів. Рада складається із голови, секретаря, керівників наукових відділень, представників наукових секцій.

- 8.5. Рада НТУ представляє інтереси своїх членів перед адміністрацією навчального закладу, іншими установами та організаціями і проводить засідання не менше двох разів на рік.
- 8.6. Голова ради НТУ обирається з числа дійсних членів МАН України або педагогів і вчених. Голова здійснює загальне керівництво науковим товариством; ініціює проведення конференцій, семінарів, форумів, виставок; розподіляє обов'язки між членами ради НТУ.
- 8.7. Педагогічним керівником НТУ є заступник директора базового навчального закладу з наукової роботи або вчитель, який призначається директором навчального закладу.
- 8.8. Районним (міським) науковим товариством учнів керує координаційно-методична рада, до складу якої входять працівники відділу (управління) освіти, навчальних закладів, засновників НТУ, музеїв, бібліотек, інших організацій, які сприяють діяльності наукового товариства учнів.

Координаційно-методична рада районного (міського) НТУ має розглядати такі питання і виконувати функції:

- здійснення загального керівництва і контролю за діяльністю наукових товариств навчальних закладів і їх філій;
 - проведення реєстрації і перереєстрації НТУ та їх філій;
 - планування організаційно-масової, інструктивно-методичної роботи з педагогами та учнями;
 - укладання угод про спільну роботу з ВНЗ, різними організаціями та установами;
 - підготовка на адресу засновників аналітичних матеріалів про роботу НТУ та пропозиції щодо заохочення і стимулювання творчої праці учнів і педагогів;
 - проведення I етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН України;
 - пропонування щодо створення різних благодійних фондів, інших форм підтримки і соціального захисту обдарованих учнів з малозабезпечених сімей;
 - встановлює та забезпечує міжнародні зв'язки та співробітництво.
- 8.9. Науково-практична конференція є однією з основних форм роботи НТУ, під час якої заслуховуються доповіді про хід наукових досліджень (розкриття

основних положень роботи, підтверджених прикладами, висновки, відповіді на запитання).

- 8.9.1. Після прослуховування всіх доповідей експертна комісія протоколом підсумовує основні висновки, рекомендує авторам кращих робіт із відгуком наукового керівника та рецензією роботи брати участь у Всеукраїнському конкурсі науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України.
- 8.9.2. Науково-практична конференція, у якій передбачається велика кількість учасників, може проводитися в окремо взятій секції чи відділенні.
- 8.9.3. Науково-практична конференція має практичне спрямування, що передбачає можливість участі у її проведенні учнів інших навчальних закладів; організовується і проводиться двічі на рік радою НТУ під час сесії.
- 8.10. Експертна комісія, яка створюється і діє в рамках НТУ, складається із наукових консультантів, керівників методичних об'єднань, науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів.
- 8.11. Члени експертних комісій проводять незалежну експертизу учнівських науково-дослідницьких робіт, представлених на науково-практичних конференціях, надають консультативну допомогу учням.
- 8.12. За науково-методичне забезпечення діяльності НТУ та планування його роботи відповідає адміністрація базового навчального закладу.

9. Матеріально-технічна база та фінансування НТУ

- 9.1. У навчально-виховній діяльності НТУ використовує навчальні кабінети, обладнання та інше майно базового навчального закладу.
- 9.2. Фінансування НТУ здійснюється керівництвом базового навчального закладу за сприяння відповідного органу управління освіти місцевих органів виконавчої влади в межах асигнувань, виділених на розвиток освіти.
- 9.3. НТУ може здійснювати свою діяльність за умов використання бюджетних коштів, додатково виділених на організацію позакласної, позаурочної та позашкільної роботи, внесків юридичних і фізичних осіб, інших додаткових джерел фінансування, які не суперечать чинному законодавству.
- 9.4. Порядок ведення обліку роботи, звітності НТУ визначається нормативно-інструктивними документами Міністерства освіти і науки України, Національного центру «Мала академія наук України», президіями МАН України та територіального відділення МАН України, органами управління освіти місцевої виконавчої влади, керівництвом базового навчального закладу.